

Огњен Прибићевић

Институт друштвених наука, Београд

СРБИЈА ИЗМЕЂУ ЕУ, КОСОВА И МЕТОХИЈЕ И ПРЕДСТОЈЕЋИХ ПАРЛАМЕНТАРНИХ ИЗБОРА

Сажетак

У овом раду др Огњен Прибићевић анализира како је најновија косовска криза утицала на процес ЕУ интеграција и обликовање политичке сцене Србије. Др Прибићевић указује на то како је криза започела у пролеће 2011. године поновним помињањем идеје поделе Косова у српској политичкој јавности а затим се наставила сукобима између КФОРа и Срба са севера Косова око контроле административних прелаза Јариње и Брњак. Током лета 2011. немачка канцеларка Меркел је посетила Србију и затражила од владе у Београду да нормализује односе са Косовом и распусти институције Срба на северу. Влада у Београду је наставила преговоре са албанском страном али није успела да се договори око регионалног представљања Косова након чега је Европски савет под утицајем немачке владе 9. децембра 2011. донео одлуку да одложи давање кандидатуре Србији за фебруар 2012.

Др Прибићевић је покушао да одговори на неколико питања: зашто су се Вашингтон и Берлин одлучили да у овом тренутку изврше тако јак притисак на Србију? Да ли је могуће обезбедити поделу Косова? Да ли Србија може да настави са досадашњом политиком и ЕУ и Косово или ће морати да се определи да једном од ова два питања да приоритет? И на крају, косовска криза је отворила и суштинско питање: да ли ће Србија моћи да уђе у ЕУ без онога што је немачки министар Вестервеле назвао „признањем територијалног интегритета Косова“? Аутор је мишљења да ће с обзиром на предстојеће изборе и владајућа ДС и водећа опозициона СНС наставити са досадашњом политиком и Косово и ЕУ. Ипак,

таква политика је, по мишљењу аутора, неодржива на дужи рок и Србији предстоји суочавање са тешким и дилемама.

Такође, према мишљењу аутора, најновија косовска криза је показала све слабости међународног положаја Србије која нема ни једног значајнијег савезника међу кључним западним силама које имају доминантан утицај у овом делу Европе. Управо су ове силе одлучиле да у тренутку који је најосетљивији за Србију, када се она бори да обезбеди статус кандидата, услове њен будући статус у ЕУ заокруживањем независности Косова у његовим административним границама. Западне силе од Србије не очекују да призна независност Косова али се очекује да призна територијални интегритет Косова. Зашто је ово питање постало тако важно за водеће силе Запада, пита се аутор? По његовом мишљењу на овакав притисак Запада на Србију утицало је више разлога. Прво, амерички интереси у овом делу Европе, друго, жеља Немачке и других водећих сила ЕУ да спрече стварање новог замрзнутог конфликта, попут Кипарског, у овом делу Европе и треће, резерве у погледу српске спољне политике и њене оријентације на ЕУ али и Русију, Кину и несврстане земље која се на Западу не ретко тумачи и као жеља да се седи на две столице.

Кључне речи: Косово, ЕУ, избори, Србија, САД, Немачка

Од средине 2011. године косовска драма поново је постала доминантна тема нашег политичког живота. Прво је током маја месеца заменик премијера и председник СПСа Ивица Дачић поменуо могућност поделе Косова као решење проблема, затим су косовски албанци 25. јула насилно преузели један од административних прелаза на северу Косова а српски екстремисти спалили други. Током августа немачка канцеларка Меркеле је посетила Србију и том приликом затражила од владе у Београду да као услов за добијање датума почетка преговора за улазак у ЕУ Србија распусти институције српског народа на северу Косова. Председник Тадић није прихватио тај захтев и по први пут наговестио могућност да Србија до краја 2011 не добије ни статус кандидата за чланство у ЕУ. 16 августа ЕУЛЕКС мисија је запосела административне прелазе Јариње и Брњак и на те прелазе довела двојицу косовских цариника након чега су Срби направили барикаде на оба прелаза и практично их затворили. Неколико дана касније дошло је до сукоба између мисије КФОРа и Срба током којег је десетак људи повређено. У новембру је током ових сукоба повређено неколико немачких и аустријских војника након чега је Немачка упозорила Србију да без нормализације односа са

Приштином неће добити кандидатуру за ЕУ а немачки министар спољних послова Вестервеле рекао да се од Србије очекује да : „прихвати територијални интегритет Косова“. После безуспешних покушаја Србије да се са Приштином договори око регионалног представљања Косова Европски савет је 9 децембра донео одлуку да одложи давање кандидатуре Србији до фебруара 2012.

Тиме је косовска криза добила нов драматичан обрт и поново суочила Србију са неколико тешких питање и дилема. Да ли су САД и водеће силе ЕУ одлучиле да коначно реше Косовски проблем и заокруже његову независност? Да ли је могуће поделити Косово или је влада Србије закаснила са овим предлогом? Да ли су сукоби на северу Косова само изговор ЕУ да Србији не да до скоро очекивани статус кандидата? Да ли Србија може да настави са досадашњом политиком и ЕУ и Косово или ће морати да се определи и да приоритет једном од та два стратешка циља? И на крају, косовска криза је отворила кључно питање: може ли Србија ући у ЕУ без признања онога што је немачки министар спољних послова Вестервеле назвао територијалним интегритетом Косова?

Циљ овога рада је да покаже како је најновија косовска криза утицала на процес ЕУ интеграција и обликовање српске политичке сцене.

Увод у најновију велику кризу око Косова и Метохије представљала је покренута расправа у Србији око могуће поделе Косова. Ову идеју први је поменуо шеф српског преговарачког тима за Косово Стефановић а онда је о подели као могућем решењу детаљније говорио и председник СПСа Ивица Дачић. Дачић је рекао да је једино реално решење Косовског проблема његова подела и то тако да се његов север, где живе Срби, припоји Србији а остали део одвоји. По његовом мишљењу то је једино реално решење а све остало води према исцрпљујућим преговорима у наредних двадесет година. На крају, Дачић је као и шеф преговарачког тима рекао да је то његово приватно мишљење.¹⁾ Неколико дана касније председник Тадић је рекао да : „нико не треба да се чуди што се говори и о подели Косова као једној од могућих идеја за решење овог проблема јер су те идеје већ дуго у оптицају. Као могући модел за решење овог проблема Тадић је поменуо и идеју о две немачке државе које су деценијама постојале једна поред друге без међусобног признања.“²⁾ Сасвим очекивано албанска страна је

1) Ивица Дачић, *РТС*, 15. мај 2011.

2) Борис Тадић, *РТС*, 20. мај 2011.

негативно реаговала на ове идеје а највиши званичници САД и ЕУ се нису одмах огласили.

Иако су и Дачић и шеф преговарачког тима Србије рекли да говоре у своје име, Тадићева изјава где он каже да нико не треба да се чуди што се расправља о подели наговештава да ни Дачић ни Стефановић нису износили само своје приватно мишљење. У анализи ове идеје као прво наметнуло се питање зашто су се највиши званичници Србије одлучили да покрену ову осетљиву тему непуну годину дана пред изборе? Тим више што је и само помињање ове идеје изазвало очекиване негативне коментаре ДСС и прилично резервисану реакцију водеће опозиционе странке СНС. Представници ДСС су упозорили владу Србије да је по Уставу обавезна да брани целовито Косово у оквирима Србије.

Општи је утисак да су се покретањем ове идеје тешко могли добити неки поени код бирача. Ни позитивни ни негативни. Такође, код стручне јавности доста је раширено мишљење да је Србија у великој мери заkasнила са идејом у вези поделе.³⁾ Бројни експерти сматрају да је ова идеја имала неки смисао деведесетих година прошлог века и током вођења преговора између српске и албанске стране 2006. и 2007. године. Сада је по многима она у великој мери заkasнила. Велико је питање колико је данас реалан и модел две немачке државе? Наиме, немачки преговарач, амбасадор Ишингер је понудио ову идеју 2007. као могуће решење за проблем Косова али тада српска страна није била спремна ни да разговара о овој идеји.⁴⁾ Подела Косова би свакако отворила питање судбине југа Србије где живе Албанци али и Санцака, насељеног муслиманском популацијом. Такође, идеја о подели Косова готово неминовно отвара и питање статуса РС у оквирима Босне и Херцеговине па је стога тешко очекивати да је међународна заједница спремна да подржи отварање свих ових питања. Уосталом и сам председник Тадић је касније, крајем 2011. више пута рекао да ова идеја није реална јер јој се супротстављају све велике силе.

Као што се и очекивало, после почетне уздржаности у реаговању на полузваничне предлоге Београда у вези поделе Косова представници САД, Велике Британије и Немачке су одлучно одбацили идеју о било каквом мењању граница на Балкану па самим тим и предлоге у вези поделе Косова. Штавише, они су јасно

3) Иван Вејвода, извршни директор Балканског фонда за демократију је рекао да: „подела Косова више није реална опција. Сада смо у ситуацији да је реална опција једна врста аутономије за Србе“. *Блиц*, 17. септембар 2011.

4) О овом предлогу види више у књизи Џејмс Кер Линдзи, *Косово: пут ка оспореној државности на Балкану*, Завод за уџбенике, 2011, стр. 144. и 166.

ставили до знања да ЕУ нема интереса да у своје чланство прима нове чланице које имају било какве нерешене односе са својим суседима⁵⁾. Такав став су у разговорима са српским новинарима током септембра поновили и поједини представници немачког парламента из редова владајуће Меркелове ЦДУ. У Београду су од стране многих политичара и стручњака ови ставови схваћени као ново упозорење Србији да неће моћи да постане чланица ЕУ ако пре тога не призна независност Косова. Иако су званичници српске владе као и немачки амбасадор у Београду пожурили да ублаже ставове америчких и европских званичника, остаје утисак да је маневарски простор Београда све мањи када је Косово у питању и да ће у наредних неколико година Београд свакако морати да реши проблем севера Косова и односа са Приштином уколико жели да настави процес приближавања ЕУ.

И када се чинило да це све остаци у сфери теоријских и политичких расправа у вези поделе Косова албанска страна је током јула покушала да насилно преузме административне прелазе на северу Косова. Напад албанске полиције на административне прелазе на северу Косова и преузимање једног од њих представљао је покушај албанске стране да пред наставак преговора у септембру промени статус quo на северу Косова које је практично независно од остатка територије коју контролише Приштина. Овај напад албанска страна је извела уз знање и прећутну подршку САД.⁶⁾ Акција албанске полиције је показала колико је ситуација на северу Косова нестабилна и како се практично преко ноћи може поново доћи на ивицу опасних сукоба. У овом конфликту српска страна је у знатно тежем положају јер не само да је принуђена да се брани него је принуђена да води дипломатско – политичку борбу на више фронтова против много јачих противника. Прво, српска страна је поново ушла у дипломатски конфликт са САД

5) У заједничком саопштењу министара спољних послова Британије и Немачке Хејга и Вестервелеле које је објављено у немачким новинама Франкфуртер Алгемајне Цајтунг каже се: „да ће две земље угрозити своје шансе за приступање ЕУ и пропустити историјску прилику ако се не отклоне тензије дуж административне линије“. У саопштењу се каже да: „Србија и Косово морају да пронађу дипломатско решење којим би се уважиле границе Косова, побољшао живот свих и те две земље поставиле на пут ка чланству у ЕУ“, Б92, 7. август 2011.

6) На такав закључак наводе и речи председника Тадића који је оценио да: „највећи утицај на Приштину има америчка политика и америчка амбасада у Приштини.... Оно што би било благотворно је када амерички амбасадор у Приштини не би давао изјаве које подстичу на сукобе и које подстичу администрацију у Приштини на агресивне реакције.“ Председник Тадић је такође рекао да: “администрација у Приштини не доноси такву врсту одлука као што је слање специјалних јединица на административне прелазе на северу Косова самостално, нити ће их убудуће доносити самостално“, *Блиц*, 29. јул 2011.

које снажно подржавају албанску страну. Друго, сваки озбиљнији конфликт са албанском страном могао би да доведе у питање процес ЕУ интеграција Србије, што се и показало 9. децембра одлагањем одлуке о додели кандидатуре Србији. Таква порука Србији је упућена и у поменутом саопштењу министара спољних послова Велике Британије и Немачке који су јасно рекли да подржавају интегритет Косова и да ће односи између суседа имати велики утицај на ЕУ перспективе земаља Западног Балкана. Треће, конфликти на Косову свакако неће допринети побољшању имиџа Србије и привлачењу нових инвеститора, Четврто, конфликти на Косову одвлаче пажњу и енергију са кључних питања економске и социјалне кризе у Србији. У сваком случају, временска димензија конфликта је пажљиво одабрана од стране Приштине и њених моћних савезника тако да у потпуности одговара албанској страни и буде што неповољнија по интересе Србије.

Посета немачке канцеларке Меркеле Србији 23 августа је на отворен начин суочила Србију са свим овим питањима. Немачка канцеларка Меркеле је председнику Тадићу рекла да тешко може да рачуна на добијање статуса кандидата а о датуму почетка преговора са ЕУ да се и не говори, без решавања три питања. Прво, морају се наставити започети преговори између Београда и Приштине и имплементирати постигнути договори, друго, мисија ЕУЛЕКС мора успоставити пуну контролу на читавој територији Косова укључујући и његов север, и треће, Меркелова је захтевала од Тадића да распусти “паралелне институције” на северу Косова под контролом грађана српске националисти који тамо живе. ⁷⁾ Одговарајући на ове захтеве Председник Тадић је рекао да је Србија заинтересована да настави дијалог са Приштином, да жели да уважи став Немачке али да не може да напусти свој народ на северу и укине његове институције. У изјави датој само дан након састанка са Меркеловом Тадић је поручио грађанима Србије да се може десити да Србија не добије, као што је очекивала, кандидатуру за ЕУ до краја године али да се нада да ће се наставити преговори око севера Косова и прикључења Србије ЕУ. ⁸⁾

Овако крупно разилажење између Запада, јер је немачка канцеларка заправо само поновила оно што већ дуже говоре највиши представници САД, Велике Британије, Француске и Немачке и Србије, с друге стране, у вези питања Косова отворило је питање какве су перспективе приближавања Србије ЕУ? Од три постављена услова Београду прва два су прихватљива али

7) *Блиц*, 24. август 2011.

8) *Блиц*, 26. август 2011.

трећи, укидање институција или престанак њиховог финансирања, Београд не може да прихвати, бар не у овом тренутку. И сам Тадић је рекао да је претходне изборе добио на пароли и ЕУ и Косово и да он не може сада мењати ту политику, свега шест месеци пре нових избора. Отуда је и његов одговор био логичан и једини могућ у том тренутку: Србија ће наставити преговоре са Приштином држећи се резолуције 1244 и покушати да добије кандидатуру до краја године. 9. децембра се показало да то није било могуће. Остаје да се види да ли ће се током јануара и фебруара 2012. пронаћи неко компромисно решење које би Србији омогућило да држећи се резолуције 1244 ипак добије статус кандидата?

Средином септембра је дошло до новог заоштравања кризе на Косову. На административним прелазима Јариње и Брњак 16. септембра ЕУЛЕКС мисија је успоставила контролу и путем хеликоптера на посао довезла и двојицу албанских цариника. Овим гестом ЕУЛЕКС мисија је потврдила став водећих сила Запада да је Косово независна држава у његовим административним границама и истовремено остварила жељу владе у Приштини да макар и симболично успостави свој суверенитет на читавој административној територији Косова и Метохије укључујући и север. Влада у Београду је оштро протествовала против овакве акције ЕУЛЕКСА тврдећи да она није у складу са договором који је влада раније направила са ЕУЛЕКСом и да је нелегитимна. Срби који живе на територији севера су оба административна и царинска прелаза засули тонама бетона и камења и тако заправо учинили потпуно бесмисленом читаву акцију косовске владе и ЕУЛЕКСА. Тиме је још једанпут криза на Косову опасно заоштрена јер је постојеће стање потпуно неодрживо. Не само да је на тај начин спречен проток робе и људи него је поново политичка ситуација заоштрена до тачке пуцања. Влада у Београду је упутила позив Бриселу да што пре реагује и примора Приштину да преговара око запаљивих питања административних и царинских прелаза. ЕУЛЕКС није прихватио позив владе у Београду да се стање на прелазима врати у пређашње стање заступајући тезу да је право Приштине да успостави суверенитет на читавој својој територији што је само још више закомпликовало ситуацију. Било је само питање дана када ће ситуација ескалирати.

На жалост, управо се то и догодило 27. септембра када је дошло до нових сукоба на административном прелазу Јариње између Срба и војника КФОРа. Том приликом теже је повређено седам Срба и четворица војника КФОРа. За овај сукоб КФОР је оптужио српске екстремисте а влада у Београду КФОР. Тако

се догодило управо оно на шта су многи упозоравали а то је да је такво стање на административним прелазима неодрживо на дужи рок и да лако може доћи до инцидента. Влада у Београду је одлучила да прекине преговоре са албанском страном. ЕУ и водеће Западне земље су за кризу на прелазима оптужиле српску страну. Тиме су се у великој мери остварили циљеви албанске стране која је и изазвала целу кризу око прелаза. С једне стране, криза је угрозила процес ЕУ интеграција Србије а с друге стране омогућила САД, Велика Британији, Француској и Немачкој да започну процес заокруживања косовске независности на читавој територији која укључује и север Косова. Тако је само шест месеци пре избора влада у Београду доведена у готово безизлазан положај. С једне стране, озбиљно је угрожена њена ЕУ перспектива а с друге стране, најјаче Западне силе користе КФОР и ЕУЛЕКС да заокруже косовску независност испостављајући рачун за то садашњој влади. Тако се про европска влада Бориса Тадића нашла у ситуацији да плаћа косовски рачун иако је сама најмање крива за све оно сто се дешавало у протеклих двадесетак година. Реално гледано, влада Србије нема пуно инструмената којима би могла да значајније утиче на развој догађаја на терену.

Сва ова дешавања на северу Косова имала су велики утицај на подршку грађана Србије прикључењу Србије ЕУ. Истраживања су показала је већ током јула подршка грађана Србије прикључењу ЕУ пала на најнижи ниво од 2000. Од некадашњих 70% подршка је пала на свега 52%.⁹⁾ У септембру по први пут подршка ЕУ је пала и испод 50%.¹⁰⁾ Овај резултат не представља изненађење ако се има у виду исцрпљујуће чекање грађана Србије од 2000. да виде неке брже помаке у правцу приближавања Србије ЕУ али и поруке које све чешће долазе са Запада да ће прихватање независности Косова бити услов за прикључење Србије ЕУ. С друге стране, треба рећи да је и раније подршка грађана ЕУ варијала од тога да ли су у медијима у центру пажње биле позитивне ствари попут стављања Србије на белу Шенген листу или негативне попут ове расправе о признању независности Косова као услову за прикључењу ЕУ.

У складу са овим променама у расположењу бирачког тела и политичке партије у Србији су се и постављале према ЕУ. Тако је СНС је у складу са падом рејтинга ЕУ наговестила да би у случају да

9) *Политика*, 9. јули 2011.

10) *Вечерње новости*, 1. октобар 2011.

буде суочена са дилемом Косово или ЕУ свакако изабрала Косово.¹¹⁾ Још раније се за ову опцију определила и владајућа Демократска странка.¹²⁾ Најрадикалније је овај став изразио председник СПСа Ивица Дачић који је чак наговестио да је „могућ растanak са Европом“⁽¹³⁾ у случају да ЕУ услови наше чланство признањем независности Косова. Ова изјава Ивице Дачића само је потврдила да су се од лета 2011 појачали притисци са Запада на Србију у вези Косова али и нашу претпоставку да ће однос политичких странка према ЕУ у великој мери зависити од добијање статуса кандидата и почетка преговора око прикључења ЕУ.¹⁴⁾ Овако радикалан став Ивице Дачића показатељ је и тога да је готово девет месеци пре почетка избора кампања већ почела и жеље СПС а да обезбеди гласове „сигурних бирача“. Наиме, ова странка никако не успева да се поред лево орјентисане ДС профилише као партија модерне социјалдемократске орјентације и да привуче довољан број нових гласача који би јој осигурали улазак у парламент. Отуда се Дачић и одлучио да измени реторику и окрене се „провереним бирачима“.¹⁵⁾ Тиме је он покушао да бар осигура своје „сигурне гласове“ који углавном долазе од пензионера и ранијих присталица Слободана Милошевића.

Након посете немачке канцеларке Меркеле и тешких разговора око добијања статуса кандидата за ЕУ српска политичка сцена се додатно заталасала. Прво је Ивица Дачић оптужио СНС да својим претераним евроентузијазмом заваљава народ. Дачић је такође рекао да је парола “никада нећемо признати Косово” празна формулација која никога не обавезује. Он је, такође, додао да је Европа неискрена када каже да неће терати Србију да призна независност Косова. Наравно да неће, каже Дачић и додаје: “али ће зато терати да укинемо наше институције на северу Косова, да признамо царинске прелазе као граничне.”¹⁶⁾ Дачићеве речи могле су се схватити и као критика онога што је била државна политика према Косову последње три године. Проблем је у томе што су

11) „Раскидамо пут у ЕУ ако признање Косова и Метохије буде услов за чланство“, Томислав Николић, *Новости*, 7. јули 2011.

12) Председник Тадић је рекао да „уколико се икада Косово постави као услов за улазак Србије у ЕУ одговор Србије ће бити не.“ *Блиц*, 29. јули. 2011.

13) *Вечерње новости*, 22. јули 2011.

14) Огњен Прибићевић, „Српска десница, Изазови и перспективе“, *Српска политичка мисао*, бр. 1/2011, стр. 159-160.

15) О овоме види више у Огњен Прибићевић, „Левица у Србији у потрази за новим идентитетом“, *Политичка ревија*, бр. 2/2011, стр 249-267.

16) *Блиц*, 2 септембар 2011.

ДС и СПС Ивице Дачића били главни заговорници те политике протеклих година тако да је испало да Дачић сам критикује своју политику. СНС је оштро одговорила Ивици Дачићу потенцирајући управо то да су ДС и СПС били главни креатори те политике, а да се сада Дачић дистанцира од ње. Николић и Вучић су убрзо након посете Меркелове отпутовали у Брисел и тамо добили уверавања од комесара за проширење Филеа да ЕУ неће условљавати пријем Србије у ЕУ њеним признањем Косова. Такође, Николић је рекао, супротно Тадићу, да је врло извесно да ће Србија добити кандидатуру до краја године.

Све ове изјаве страначких првака су јасно ставиле до знања да је изборна кампања почела још средином 2011. и да ће поново Косово имати значајно место у њој. Председник Тадић је на седници главног одбора ДС рекао да Србија нипошто неће одустати од процеса ЕУ али и да неће распустити институције Срба на северу Косова чак и по цену да процес ЕУ интеграција буде успорен. Тако је заправо ставио до знања да ће ДС наставити са политиком и Косово и ЕУ са којом је добио претходне изборе. За готово идентичну политику определила се СНС. Тако је заменик председника СНС Вучић изјавио да Србија, после последњих догађаја на Косову и улоге ЕУ у томе, ипак треба да настави свој пут ка ЕУ.¹⁷⁾

С друге стране, суочена са све већом кризом на Косову као и све већим притисцима ЕУ на Србију СПС се определила за другачију политику и у значајној мери се дистанцирала од своје дотадашње про ЕУ политике због које се пре три године и одлучила да уђе у владу са ДС а не са ДСС и СРС. Тако је током јесени 2011. Ивица Дачић наставио па чак и радикализовао своју анти ЕУ реторику рекавши да: „Србија може да опстане и без ЕУ“ не образлажући како Србија, пре свега економски, може да опстане без ЕУ. Настављајући са својом новом реториком Дачић је рекао и то да Србија не би требало да искључи ни ратну опцију уколико албанска страна нападне на север Косова.¹⁸⁾ О овим изјавама Дачића нашироко су известили и највећи и најутицајнији светски медији. Званичници ЕУ су осудили ове изјаве Дачића.

17) *Блиц*, 18. септембар 2011.

18) „Црвена линија за Београд је оружани напад Хашима Тачија на Србе на Косову и Метохији. Тачи мора да зна да нападом на Србе на Косову напада и на Београд. Србија то не може и неће мирно да гледа.“ Дачић је такође рекао да би одбијање рата као могућности била погрешна порука Тачију зато што је потребна равнотежа страха због безбедности у региону. Рекао је и то да смо у историји неколико пута губили и враћали Косово. *Press*, 24. 11. 2011

Ови наступи лидера СПСа показују да ова партија покушава на све начине да привуче један део националистички орјентисаних бирача како би постигла што бољи резултат на предстојећим изборима. Будући да су то углавном бирачи СНС, ДСС и СРС Дачић је за ове своје потезе, сасвим сигурно, имао подршку Тадића и ДС али остаје питање штете које оваквим својим понашањем наноси ЕУ интеграцијама Србије и самој идеји европејства у Србији. Остаје да се види колико ће овакав заокрет бити могућ тим више што су сви политичари у Србији који су чинили овакве радикалне заокрете веома лоше прошли на изборима почев од краја деведесетих година прошлог века.¹⁹⁾

Истине ради, треба рећи да ова кампања коју води Дачић много више говори о времену у коме живимо и у коме је све дозвољено у борби за бираче него о некаквом враћању Дачића у прошлост и заузимању ратног и националистичког курса како су то протумачили неки светски медији. Највећи проблем таквог понашања политичара, што се не дешава само у Србији, јесте то што такве изјаве обликују јавно мњење и само још више отежавају укупну политичку ситуацију у којој се Србија налази.

Поред овог заокрета у реторици СПС најинтересантнији део започете кампање представља покрет „Преокрет“ који окупља ЛДП, СПО, СДУ и групу угледних интелектуалаца који сматрају да Србија нема више времена да чека и да се мора одредити за брже приближавање ЕУ. Досадашњу владину политику према Косову овај покрет оцењује губитничком и неуспешном. Ово разилажење између коалиционих партнера ДС и СПО који и даље партиципирају у истој влади је довело до тога да влада одустане од доношења најављене Декларације о Косову јер СПО није био спреман да гласа за документ, који по Драшковићу, представља наставак губитничке политике према Косову. Без гласова СПО овај документ није имао већину у парламенту и влада је одустала од његовог усвајања. С друге стране, СПО је поновио да не намерава да обара владу посебно не пред 9 децембар и одлуку у вези кандидатуре за Србију.

Да је политика „Преокрета“ све више критична према политици владе Србије према Косову потврђује и оптужба Чедомира Јовановића, лидера ЛДП да се власти у Србији спремају да Србима на Косову ураде исто оно што им је Милошевић урадио у Хрватској и Босни и Херцеговини. Дакле, да их напусте у

19) О овоме види више у Владимир Гоати, *Партијске борбе у Србији у постоктобарском периоду*, Фридрих Еберт Штифтунг, 2006. и Зоран Стојиљковић, *Партијски систем Србије*, Службени гласник, 2007.

критичном тренутку и препусте на „милост и немилост“ већинском албанском становништву. Ово је свакако најоштрија оптужба која је на рачун владајуће ДС дошла из групације такозваних про европски орјентисаних партија и говори о све већем сукобу две странке али и борби ЛДП да привуче на своју страну све већи број разочараних гласача и симпатизера ДС.

Једини од политичара владајуће коалиције који је “заиграо на другачију карту” је Млађен Динкић који је први рекао да кључно питање ових избора неће бити Косово него економија и децентрализација. Иако је Динкић потпуно у праву велико је питање да ли ће му оваква политика донети резултат и омогућити да прескочи ценсус од 5 %. Крајем 2011. и председник Тадић је више пута поновио да је за Србију и наредне изборе кључно питање економије. У сваком случају, бирачи ће садашњу владу Србије пре свега оцењивати према резултатима које је постигла на економском плану а они нису најповољнији ни за Динкића ни за остале чланице владајуће коалиције у Србији.

Као што се очекивало, Србија је у октобру 2011. добила препоруку комисије ЕУ за кандидатуру за члана ЕУ. Европска комисија је изузетно позитивно оценила напредак Србије у погледу остварених реформи. Једини услов односио се на наставак прекинутих преговора са албанском страном и имплементацију постигнутих договора у вези са слободом кретања, царинским печатом, ратификацијом универзитетских диплома. Као што смо већ рекли, ови преговори су прекинути након сукоба током лета и насилног преузимања административних прелаза Јариње и Барњак од стране КФОРа и албанске стране.

За добијање датума почетка преговора у вези чланства Србије у ЕУ, Европска комисија је Србији поставила неколико услова од којих је свакако најважнији онај који се тиче успостављања контроле од стране ЕУЛЕКС мисије над целом територијом Косова укључујући и његов север. Немачка канцеларка Меркел је још раније јасно ставила до знања да се као услов за добијање датума почетка преговора Србије и ЕУ подразумева и распуштања институција српског народа на северу Косова.

Као што се и очекивало политичке партије у Србији су на вест о препоруци за добијање кандидатуре реаговале у складу са својим опредељењима. Иако млако, па и неуверљиво, ову препоруку су подржале све владајуће странке и Српска напредна странка. С друге стране, оштро су протествовале ДСС и СРС тврдећи да Европа Србију уцењује и тражи од ње да се одрекне Косова.

Истовремено са процесом условљавања ЕУ интеграција Србије наставила се политичка драма на северу Косова. Тако је КФОР неколико пута безуспешно покушао да uklони барикаде на северу Косова. С друге стране, Срби са севера Косова су истакли своје захтеве. Поред осталог они су се заложили да се стање врати на оно од пре 25. јула односно пре насилног преузимања прелаза од стране Албанаца; да се проблем Косова врати под окриље Савета безбедности УН ; да се опозове присуство ЕУЛЕКСА и да се на север Косова врати српска полиција и војска.²⁰ Ови нереални захтеви су само додатно радикализовали ситуацију на северу Косова и само још једном потврдили да међународна заједница и влада у Београду морају брзо наћи неко компромисно и дуготрајно решење за проблем Косова. У супротном, екстремисти са обе стране би могли да искористе ову ситуацију и доведу до још тежих инцидената. Такође, ови захтеви Срба са севера Косова су показали да влада у Београду нема потпуну контролу над људима који тамо живе и да су политичке опције ДСС и СРС изузетно јаке на северу Косова.

У међувремену председник Србије Борис Тадић је рекао да решење проблема Косова мора обухватити питање Срба на северу, оних који живе јужно од реке Ибра као и питање имовине и културног наслеђа Срба на Косову.²¹ Ова изјава председника Србије изузетно је значајна јер по први пут Србија у центар пажње своје политике ставља питање Срба који живе на Косову а не територије над којом република Србија ионако нема контролу већ дуже од десет година. У сваком случају она би могла да буде добра основа за постизање компромиса између водећих Западних сила и владе у Београду.

На захтев Срба са севера Косова крајем октобра одржан је састанак са председником Тадићем који није дао неке посебно значајне резултате. Барикаде су и даље остале средство борбе Срба са севера Косова и после овог састанка. Како су саопштили представници Срба председник је тражио да се омогући слобода кретања за КФОР и ЕУЛЕКС са чим се они нису сложили. Срби са Косова су били против тога да се омогући слобода кретања за стране мисије сматрајући да ће оне покушати да довозе и одвозе царинике на административне прелазе, да демонтирају њихове институције на северу и да спроведу Ахтисаријев план. Њихова жеља је да, како су рекли, живе у Србији. У суштини, иако разумљива, таква жеља

20) *Блиц*, 20. октобар 2011

21) *Блиц*, 18. октобар 2011.

није реална с обзиром да од 1999. Косово није више део Србије већ међународни протекторат. Крајем октобра Срби са севера су ипак прихватили да уклоне неке барикаде и омогуће пролаз КФОРу на једном делу територије под њиховом контролом што је био свакако охрабрујући сигнал.

На жалост, као и у јулу и у септембру пред неке важне догађаје, тако је и 28 новембра пред изјашњавање о кандидатури Србије, поново дошло до оружаних сукоба на северу Косова између војника КФОРа и Срба у селу Јагњеница. Том приликом повређено је више десетина Срба и већи број војника КФОРа углавном немачких и аустријских. Овај догађај не само да је поново подигао тензије на северу Косова него и озбиљно довео у питање добијање кандидатуре 9. децембра. Сlike оружаних сукоба са барикада које су путем медија отишле у свет додатно су ојачале позиције и пружиле нове аргументе оним земљама попут Немачке које су се противиле добијању кандидатуре за Србију. После ових догађаја немачка канцеларка је рекла да „у овом тренутку Србија не испуњава услове за приступање ЕУ“.²²⁾ Све чешће се почело говорити и о могућности да се одлука о кандидатури пролонгира за неколико месеци, што се и догодило на седници Европског савета 9 децембра.

Након ових најновијих сукоба од 28. новембра огласио се и председник Тадић који је позвао, по први пут, Србе да се склоне са барикада и тако избегну даља сукобљавања са КФОРом. Ова изјава председника је изазвала велику пажњу и у Србији и у свету. На Западу и у Немачкој изјава је поздрављена као важан корак у правцу смиривања ситуације и испуњавања услова ЕУ за добијање кандидатуре. С друге стране, Срби са севера су се поново оглушили на позив председника. У сваком случају то је била рационална и једино логична порука председника Тадића после најновијих конфронтација на барикадама 28 новембра. Постало је јасно да ће у наредним покушајима да склоне барикаде припадници КФОРа користити све агресивније методе и тиме довести до нових опасних ситуација са несагледивим последицама. Будући да нема ни један инструмент да то спречи Србија није имала други начин него да позове Србе са Косова да се повуку са барикада.

У међувремену влада у Београду је наставила прекинуте преговоре са албанском страном током новембра и почетком децембра 2011. постигла договор са Приштином у вези административних прелаза тако што је формулисан предлог тзв.

22) *Политика*, 2. децембар 2011.

интегрисаног управљања прелазима које албанска страна назива граничним прелазима а српска административним прелазима²³⁾ што је био један од два кључна предуслова за добијање кандидатуре за ЕУ. Упркос томе, Европски савет је на седници 9 децембра донео одлуку да одложи додељивање статуса кандидата Србији до фебруара 2012. С обзиром да савет одлучује консензусом одлучило је мишљење немачке канцеларке да „Србија у овом тренутку није испунила постављене услове“.²⁴⁾ Наиме, Немачка је сматрала да Србија за добијање кандидатуре мора да реши и проблем представљања Косова на регионалним скуповима иако то у октобру није било помињано у закључцима ЕУ комисије као услов за добијање кандидатуре за Србију. Током преговора у новембру и децембру Београд је предлагао да се питање регионалног представљања реши тако што би на регионалним скуповима на табли испод имена Косово писало УН резолуција 1244 али је за Приштину то било неприхватљиво. У свом обраћању јавности након не додељивања статуса кандидата Србији председник Тадић је рекао да није могао да прихвати друго решење у вези регионалног представљања Косова осим да поред Косова пише и УН резолуција 1244 јер би оно директно прејудицирало будући статус Косова као независне државе.

Тако је упркос подршке коју је Србија уживала код великог броја чланица и администрације ЕУ за добијање статуса кандидата на крају она остала без очекиваног статуса. У објашњењу тврдог става Немачке треба рећи да Берлин нема неке посебно значајне интересе који би се тицали заокруживања независности Косова већ да је такав став Немачке последица пре свега блиског усклађивања њене спољне политике са Вашингтоном. Наиме, за разлику од Немачке, САД имају важан интерес да заокруже независност Косова које се базира на неколико разлога.²⁵⁾ Први разлог се односи на процену САД да је албански народ у великом демографском успону и као такав веома добар савезник у будућности, други и можда најважнији разлог, тиче се процене САД да је албански народ после свега што се дешавало током деведесетих година и одлучујуће помоћи коју су САД дале формирању косовске државе, њихов најоданији савезник у овом делу Европе у догледној будућности. Трећи разлог се тиче жеље САД да на примеру

23) *Блиц*, 4. децембар. 2011.

24) *Политика*, 2. децембар. 2011.

25) Потврђујући блиске односе Вашингтона и Приштине током посете Хашима Тачија Вашингтону државни секретар Хилари Клинтон је поновила да “САД непоколебљиво подржавају Косово”, *Политика*, 8. децембар. 2011.

Косова покажу муслиманским земљама широм света како оне воде принципијелну политику подршке угњетеним народима независно од њихове верске или расне припадности. С друге стране, на Србију се гледа као на подељено друштво између Истока и Запада, које нема јасну визију у ком правцу жели да иде.

Поред ових разлога који се тичу интереса Вашингтона треба рећи и то да је, израстајући у далеко најјачу економску и политичку силу унутар ЕУ коју потреса тешка економска, финансијска и институционална криза, Немачка преузела водећу улогу у решењу ових проблема али и проблема на Западном Балкану имајући за то пуну сагласност и подршку Вашингтона. Наиме, Немачка као и већина других чланица ЕУ жели да што пре, коначно, реши проблем Косова како не би поред Кипра ЕУ добила још један замрзнути конфликт који би у будућности оптерећивао не само односе на Западном Балкану већ и у читавој ЕУ. Такође, тврд став САД према Србији готово у потпуности се поклопио са жељом владе Немачке да за извесно време одложи питање даљег проширења ЕУ и то не само због других проблема у ЕУ него и због чињенице да очигледно парламентарних избора који би требало да се одрже 2013 бирачи у Немачкој не гледају са одушевљењем на нове потенцијалне чланице, па тако ни на Србију.

Имајући све ово у виду за очекивати је да ће у наредном периоду САД и Немачка наставити са политиком притисака на Србију са циљем заокруживања независности Косова у његовим административним границама. И Берлин и Вашингтон су проценили да је управо у овом периоду борбе за стицање кандидатуре Србија највише подложна притисцима и условљавањима. Тако ће Србија, да би добила статус кандидата, морати прво да реши питање регионалног представљања Косова а у случају да и реши то питање чека је захтев да укине институције на северу Косова (то се пре свега односи на суд у Косовској Митровици) и прихвати ауторитет Приштине на целој територији Косова. Или ће се можда од Србије тражити да реши и једно и друго питање у пакету за добијање кандидатуре како су многи протумачили изјаву немачке канцеларке Меркеле током њене посете немачким војницима на Косову 19. децембра 2011?²⁶⁾ У суштини, од Србије се не тражи признање независности Косова већ оно што је најпрецизније

26) Током посете немачким војницима на Косову немачка канцеларка Меркел је рекла да је: „Немачка у директном контакту са Београдом и Србији смо јасно рекли да треба да успостави разумну робну размену са Косовом, што тренутно није случај, да се успостави контрола прелаза и укину паралелне структуре“, *Политика*, 20. децембар 2011.

назвао немачки министар спољних послова Вестервеле обавезом Србије да прихвати „територијални интегритет Косова“.²⁷⁾

Овакав захтев САД и Немачке Србију је суочио са дилемом или ЕУ или Косово. Наиме, владајућа коалиција али и највећа опозициона странка СНС ће тешко моћи да наставе са досадашњом политиком и Косово и ЕУ а да то буде у складу са новонасталом политичком ситуацијом. Могуће постепено заустављање процеса ЕУ интеграција захтеваће од свих политичких странака, пре или касније, да дају приоритет једном или другом питању. Највећи проблем за српско друштво лежи у томе што је за разрешење ове тешке дилеме неопходан широк друштвени консензус а он је после дуго година успостављен управо на политици и ЕУ и Косово коју је прихватало преко 80% бирача и политичких странака. Сада када је тај консензус најпотребнији он је озбиљно доведен у питање управо захтевом САД и Немачке да Србија зарад чланства у ЕУ прихвати територијални интегритет Косова. Остаје велико питање како ће се српске политичке странке определити суочене са овом дилемом? Да ли ће наставити да понављају ранију паролу и ЕУ и Косово до наредних избора или ће већ сада покушати да пронађу неку нову политику која би била више у складу са реалношћу, остаје да се види? На дужи рок, политичке странке у Србији неће моћи да избегну изјашњавање око овог питања. Наиме, уколико остану при својим црвеним линијама а то су резолуција 1244 и посебно одбрана институција српског народа на северу Косова и ДС и СНС ће фактички тиме изабрати опцију Косова јер ће у том случају процес ЕУ интеграција Србије почети да се успорава. Бар за сада, чини се да су се и ДС и СНС одлучиле да уочи предстојећих парламентарних избора предвиђених за пролеће 2012 остану у мирнијим водама и наставе да истичу своје залагање за политику и ЕУ и Косово.

С друге стране, политика и ЕУ и Косово за коју се залажу и ДС и СНС је доживела оштре критике и од заговорника јачег про европског курса оличеног у ЛДП и еуро скептика оличених у ДСС. Тако је Чедомир Јовановић оптужио ДС и Бориса Тадића да су одустали од про европске политике. За недобијање кандидатуре : „одговорна је политика калкулусања и злоупотребе заблуда о Косову, амбиција власти да се коцка са стрпљењем Европе, тврдоглаво игнорисање врло јасног става који је у августу саопштила немачка канцеларка“ рекао је Чедомир Јовановић.²⁸⁾ Потпуно супротно,

27) *Политика*, 1. децембар, 2011.

28) *Данас*, 12. децембар 2011.

Војислав Коштуница је рекао да стратешки циљ Србије треба да буде развој земље а не више улазак у ЕУ. „Од чланства у ЕУ могли бисмо имати више економске штете него користи а улазницу бисмо морали да платимо одрицањем од Косова и Метохије“, каже председник ДСС Коштуница.²⁹⁾

Ипак, не треба ни искључити могућност да се до средине фебруара пронађе решење за регионално представљање Косова, тим више што је и председник владе Косова Хашим Тачи, свега неколико дана након пролонгирања одлуке Европског савета у вези кандидатуре Србије, рекао да је за њега сасвим прихватљива резолуција 1244 јер она обезбеђује независност Косова и тиме практично отворио пут доласка до решења овог проблема. Ипак, ни у том случају Србија не може са сигурношћу да рачуна да ће добити кандидатуру јер остаје питање укидања неких институција на северу Косова које се вољом Немачке може преbacити из пакета за добијање датума почетка преговора Србије са ЕУ у пакет који се тиче кандидатуре.

Све ово може одредити и ДС и СНС да бар до наредних избора остану на паролу и ЕУ и Косово. Онда остаје да нова влада, што је и природно, са новим мандатом грађана, покуша да реши проблем институција на северу Косова што је свакако најтежи задатак који предстоји Србији у наредном периоду. У случају да постане извесно да Србија неће добити кандидатуру у фебруару опет је за очекивати да и ДС и СНС наставе са политиком и ЕУ и Косово. Тек онда ове партије и немају другог избора него да покушају да створе утисак код бирача како се ништа битно и није променило у односу на ранији период. Наравно, таква политика и у првом и у другом случају није одржива на дужи рок јер не кореспондира са стварношћу.

Поред тога што је довела до одлагања одлуке о кандидатури Србије за ЕУ и наметнула се као кључно питање на српској политичкој сцени актуелна криза на северу Косова је показала све слабости међународног положаја Србије. Прво и најважније, показала је да Србија нема значајнијег савезника на Западу што је вишеструко штетно по њен данашњи статус и политику. Наиме, не само да су водеће западне силе прешле преко отворене употребе силе од стране косовских албанаца у решавању проблема на северу Косова него је и отворено питање подршке Србији за њене даље евроинтеграције. Тако се и на овом случају отворило питање рационалности њене спољне политике која поред усмерености на ЕУ троши значајне капацитете и ресурсе и на сарадњу и са

29) *Новости*, 23. децембар. 2011.

несврстаним земљама, Русијом и Кином које или немају интереса да се озбиљније баве овим подручјем или немају инструменте да значајније утичу на питања која су битна за Србију. Такође, оваква политика Србије изазива подозрење на Западу у смислу њеног стварног опредељења за ЕУ.³⁰⁾ Истовремено, последњи догађаји на Косову су потврдили да на подручју Западног Балкана одлучују оне силе које ту имају војску и значајније инвестиције а то су пре свега САД, Велика Британије, Немачка и Француска.³¹⁾ Немачки министар Вестервеле као и његов британски колега Хејг су у више наврата јасно ставили до знања да су границе на овом делу Балкана исцртане и да подржавају суверенитет Косова на целој његовој територији што, наравно, подразумева и подршку албанским властима у Приштини да покушају да поврате своју власт на северу Косова. Србија је притерана у ћошак и практично немоћна да било шта значајније уради по том питању. Уколико би покушала да силом брани своје становништво на северу Косова била би оптужена за агресију према суседној држави. Стога је председник Тадић више пута поновио да Србија неће користити силу у овом спору. Наравно да је да таква изјава Тадића била једино могућа и рационална у готово безизлазној ситуацији у којој се Србија налази последњих година. Без озбиљнијих савезника међу водећим силама Запада, стално условљавана Косовом око уласка у ЕУ и изнад свега неспособна да се суочи и са својом реалношћу и још више прошлешћу Србија никако да направи радикалан искорак из своје мрачне прошлости из деведесетих година.³²⁾

Друго, криза на Косову је отворила питање будућег развоја Србије независно чак и од питања ЕУ. Наиме, показало се да је српска политика дошла у сукоб са интересима САД у овом делу Европе који се у великој мери везују за Косово и албански народ који је постао значајан савезник Вашингтона. У том погледу могло би се рећи да је и нова оштра политика Немачке према Србији од августа месеца само израз новог партнерства Вашингтона и Берлина где Немачка као кључна политичка и економска сила ЕУ спроводи договорену политику у оквиру НАТОа у коме, наравно,

30) Тако на пример, координатор Источно европске иницијативе за сарадњу са Југоисточном Европом и бивши председник владе Аустрије Е. Бусек каже да српски политичари једно говоре у иностранству а друго код куће. „Дачић једно прича данас а већ сутрадан друго. Што се тиче Тадића, ту такође постоји проблем. Гледа на ЕУ као правац веома уско. А онда, прича и како има разне опције са Кином и Русијом. Не може се седети на две опције“, *Блиц*, 19. децембар. 2011.

31) О овоме види више у Џејмс Кер Линдзи, *Косово: пут ка оспореној државности на Балкану*, Завод за уџбенике, 2011, стр. 161-193.

32) О овоме види више у Огњен Прибићевић „Изазови политичког помирења у Србији“ у Зборнику *Међуетнички односи у функцији помирења*, Конрад Аденауер Штифтунг, 2010, стр 75-91.

доминантну улогу имају САД. Никако другачије се не би могло објаснити овако упорно и оштро истрајавање Немачке на политици условљавања Србије. Оно ће се наставити све док Србија коначно не прихвати “територијални интегритет Косова” као што је то рекао немачки министар Вестервеле. То би се могло схватити и као жеља да се Србија принуди да де факто иако не и де јуре прихвати независност Косова. У том погледу Србија мора јасно сагледати своје реалне могућности и приоритете и донети одлуке везане за своју будућност. С обзиром да Србија нема жељу а није ни у могућности да ратује за овај део своје територије над којим и нема контролу од 1999. остају само две могућности.

Једна је да одлучи да остане изван европских интеграција, да прекине преговоре са Приштином и чека неко друго, повољније, време за преговоре у вези са Косовом. Наравно, потпуно независно од тога шта ће Србија урадити велике Западне силе ће наставити са политиком заокруживања независности Косова. Ипак, треба рећи да би евентуална некооперативност Србије, без обзира што не би битније утицала на фактичко стање на терену, свакако представљала не мали проблем Западним силама у остваривању њихових интереса у региону. Такав став Србије би свакако довео до нестабилности у региону и захтевао додатни политички и финансијски ангажман великих Западних сила на Западном Балкану. С друге стране, оваква политика би имала своју економску цену и Србија би се врло брзо нашла потпуно изолована од свих важнијих економских и финансијских токова са Запада без обзира на то што јој, највероватније, не би биле наметнуте било какве економске и политичке санкције. Такав след догађаја би у Србији ослабио оне политичке снаге које се залажу за прикључење ЕУ а ојачао оне које се залажу за ближе повезивање са Русијом, Кином, несврстанима. То би свакако довело до великих превирања на политичкој сцени Србије али и унутар саме Демократске странке. Ипак, оно што је најважније, губитак, па макар и привремени, ЕУ перспективе, још више би продубио и онако тешку економску и социјалну кризу и умањило и иначе, јако мале стране инвестиције у Србији. Имајући у виду да је Србија земља која практично нема никакву индустрију и да у великој мери зависи од страних инвестиција и дознака гастарбајтера из Немачке и других ЕУ земаља није тешко замислити како би удаљавање ЕУ перспектива утицало на политичко и економско стање у земљи као и на њен имиџ у иностранству.

Друга могућност је да Србија покуша да дипломатским путем реши питање регионалног представљања Косова и касније, оно најтеже, у вези захтева за “укидањем паралелних институција”.

То свакако неће бити лако али сам мишљења да још увек постоји простор да се кроз преговоре са Приштином то питање реши. Проблем регионалног представљања Косова могао би се решити по сличном принципу како је решен проблем административних прелаза односно треба омогућити обема странама да на регионалним скуповима таблу са именом Косова где би у фус ноти била укључена и резолуција 1244 тумаче онако како њима одговара. Наиме, према речима самог Тачија резолуција 1244 је потврдила независност Косова а за српску страну резолуција 1244 представља последњу одбрану њеног суверенитета над Косовом. И када су у питању институције на северу Косова постоји могућност да се проблем реши кроз такозвани двојни суверенитет. Постоји низ примера у Европи где су оваква питања решавана, од Оландских острва, преко јужног Тирола па до случаја две немачке државе па стога не видим зашто и Косовско питање не би могло да буде решено на начин који би бар донекле могао да задовољи интересе обе стране.

У сваком случају Србија се све више приближава времену када ће морати да реши Косовско питање које су нове власти после 2000. на све начине покушавале да избегну. Наиме, иако је практично сваком грађанину Србије јасно да од 1999. држава Србије нема никакву власт над својом јужном покрајином, пре свега захваљујући погрешној Милошевићевој политици током 90. их, већина Срба није спремна да прихвати чињеницу да Косово није део Србије. „Становништво Србије неће прихватити да Косово није део Србије. Обичне људе не можете убедити у то и то је политичка реалност“⁽³³⁾ рекао је Председник Тадић. Без обзира на све притиске са Запада а имајући ово у виду тешко је очекивати да ће се наћи неки политичар који би био спреман да то отворено каже народу у догледној будућности а још мање да призна ту реалност у облику некаквог посредног или непосредног признања те реалности. С друге стране, без обзира на жељу да што пре заокружи независност Косова ни Западу није у интересу да искључи Србију из процеса европских интеграција и тако угрози безбедност и стабилност у региону. Отуда је и за очекивати да се решење садашње косовске кризе тражи пре свега кроз већ поменуте облике различитог тумачења појмова и двојног суверенитета који би омогућили и Београду и Приштини да у унутрашњој политичкој комуникацији ствари тумаче на начине који њима одговарају.

33) Б. Тадић, Политика, 16. новембар, 2011.

Ognjen Pribicevic

SERBIA BETWEEN EU, KOSOVO AND METOHIJA AND THE UPCOMING PARLIAMENTARY ELECTIONS

Summary

In this article Dr Pribicevic analyses the impact of Kosovo crises on Serbian EU integrations and shaping of political scene of Serbia. Dr Pribicevic pointed out how crises started in spring 2011 when idea of split of Kosovo appeared again in Serbia and then continued with the clashes between KFOR and Serbs from north of Kosovo in order to get the control of administrative crossing Jarinje and Brnjak. During the summer 2011 German chancellor Merkel visited Serbia and asked government in Belgrade to normalize its relations with Kosovo and dissolve “parallel institutions” of Serbs in the north of Kosovo. Following this visit Serbian government continue its negotiations with Pristina and find out solutions for administrative crossings. On the other side, Belgrade and Pristina didn’t find solution for the problem of presentation of Kosovo on the regional gatherings after what European council, under the German influence, decided to postpone the decision to give Serbia the status of candidate for the EU. Therefore, Serbia remains without EU candidature in December 2011 in spite of the fact that government in Belgrade handed over general Ratko Mladic and Radovan Karadzic to Hague Tribunal as well as conducted a number of successful reforms which got very high marks from EU commission.

In this article Dr Pribicevic is trying to answer several questions. Why Washington and Berlin imposed such a strong pressure on Serbia in this moment? Is split of Kosovo possible solution? Could Serbian government continue with current politics of EU and Kosovo or it should take one of these politics as a priority? How Kosovo crises influenced Serbian political scene? At the end, Kosovo crises opened the crucial question: could Serbia enter EU without “recognition of territorial integrity of Kosovo” as described by German foreign minister Westervele.

Having in mind forthcoming elections in spring time 2012 author thinks that ruling Democratic Party as well as leading opposition party Serbian Progressive Party will continue with current politics “both EU and Kosovo”. Such politics will be in accordance with the public mood in Serbia which shows that support for EU integrations is declining with the growing pressure of US and Germany on Serbian Kosovo’s politics. On the other side, Serbian politics “both EU and Kosovo” is

not sustainable on the long run and Serbia has to face difficult decisions in future.

Also, according to the author opinion Kosovo crises showed weakness of Serbian international position. It is without important allies among key Western powers which has dominant influence in this part of Europe. Serbia has support of Russia but key influence on Kosovo has US, GB, France and Germany. These powers connected Serbia's further progress towards EU with normalization its relations with Kosovo, knowing in advance that the time when Serbia is seeking for the EU candidature is the best time to ask Belgrade to make concessions in its Kosovo's politics. Western powers do not expect Serbia to recognize Kosovo but they expect Serbia to accept "territorial integrity of Kosovo", including its north part.

Why Kosovo become so important for leading Western powers? Author thinks that several reasons influenced such tough behavior of Western power towards Serbia. First, after helping them to create an independent state, US perceived Albanians as the most reliable ally in this part of Europe. Second, Germany and other big powers in Europe wants to prevent creation of new frozen conflict in Europe similar to Cyprus one, Third, all big Western powers has reserves towards Serbian foreign policy and its orientation on EU but as well as on Russia, nonalignment world, China which quite often is described in the West as sitting on the two chairs, Last but not the least, Germany as well as France is not very eager of politics of enlargement of EU in the eve of forthcoming elections in these countries scheduled for 2012 and 2013. Therefore its hesitation in this moment towards further enlargement with US pro Albanian politics creates tough dilemmas for Serbian politics in foreseeable future.

ЛИТЕРАТУРА

- Душан Батаковић, *Косово и Метохија - историја и идеологија*, Чигоја штампа, Београд, 2007.
- Џејмс Кер Линдзи, *Косово, пут ка оспореној државности на Балкану*, Завод за уџбенике, Београд, 2011.
- Владимир Гоати, *Партијске борбе у Србији у постоктобарском периоду*, Фридрих Еберт Штифтунг, Институт друштвених наука, Београд, 2006.
- Огњен Прибићевић, „Изазови политичког помирења у Србији“, Зборник: *Међуетнички односи у функцији помирења*, Конрад Аденауер Штифтунг, Институт друштвених наука, Београд, 2011
- Огњен Прибићевић, „Српска десница, изазови и перспектива“, *Српска политичка мисао*, бр. 1/2011.

Огњен Прибићевић, „Левица у Србији у потрази за новим идентитетом“, *Политичка ревија*, бр. 2/2011.

Зоран Стојиљковић, *Партијски систем Србије*, Службени гласник, Београд, 2007. Постоје издања из 2006. и 2008. године – Б. Грбић

* Овај рад је примљен 25. јануара 2012. године а прихваћен за штампу на састанку Редакције 5. марта 2012. године.